

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Alapította: Józán Miklós

*Gondolatok
a hit
világából*

Megjelenik október hó végén.

írta: dr. Csiki Gábor

Budapest, 1939. október hó.

XVIII. évfolyam 10. szám.

AZ „ÚR HÁZA”.

AZ ÁRVÁK, AGGOK ÉS SZEGÉNYEK RENDSZERES GONDOZÁSA AZ UNITÁRIUS ANYASZENTEGYHÁZBAN

Józan Miklós budapesti lelkész, püspöki vikáriusunk, az Unitárius Értesítő alapítója, az őszi hálaadó úrvaesoraosztás alkalmával, szeptember 24-én töltötte be budapesti papsága negyvenedik esztendejét. A csendes jubileum alkalmából olvasótáborunk és összes hívei nevében tisztelettel és szeretettel köszöntjük.

Ezekben a napokban néhányan, akik Jézus Krisztus nevével az ajkukon gyülekeztek össze, felvetették a fenti gondolatokban megfogalmazott unitárius és magyar karitatív és szociális mozgalom szükségességét. Tudjuk, hogy ezzel az eszmével a közelben és a távolban nagyon sokan rokonszenveznek, s annak támogatására minden áldozatot meghozni hajlandók.

Kérünk mindenkit, felekezeti különbség nélkül, hogy csatlakozzék az itt felvetett gondolathoz, s idejében majd értesíteni fogjuk a mozgalom alakuló értekezletéről.

Az unitárius árvák, gondozatlan aggok és rászoruló szegényeink nevét és címét kérjük lapunk címére jelenteni.

Isten gazdag áldásáért imádkozunk a segítőkre és mindazokért, akik az „ÚR HÁZA” szolgálatára elkötelezik magukat.

ERDÉLYI HIREK

BERDE MÓZSA EMLÉKÜNNEPÉLYT tartottak *Szentivánlaborfalván*, ahol a közgyűlés alkalmával leplezték le *Szent-Iványi* Gábor dr. felügyelő gondnok által adományozott emléktáblát. A gyülekezet lelkésze *Barabás Béla*, szorgalmasan gondozza szépszámu háromszéki szórványait is.

ÜTŐ BÉLA alsórákosi ny. esperes-lelkész 71 éves korában elhunyt. Egyházának jó papja és népének buzgó pásztora volt, aki már évtizedekkel ezelőtt virágzó szövetkezeti életet teremtett gyülekezetében.

BENCZÉDI FERENCNÉ sz. Gyarmathy Rózsika gagyai lelkészünk felesége elhunyt. „Önfeláldozó ápolással egy papot adott vissza egyházunknak s maga a halállal vívott harcnak áldozata lett”, írja emlékezésében Ütő Lajos esperes. Emlékezetét kegyelettel őrizzük.

BUZOGÁNY KÁLMÁN lelkész a *komjászegi* templom és paplakás felépítése érdekében gyalog bejárt 61 egyházközséget, ahol gyülekezete javára adományokat gyűjtött. Tapasztalatairól érdekes cikkeiben számol be az Unitárius Közlönyben.

ÜTŐ LAJOS igazgató-tanító, kolozsvári kántorunk nyugalomba vonult. A megérdemelt nyugalom hosszú esztendeit kívánva szeretettel üdvözljük, mert munkálkodása idején jó munkát végzett.

A ROMÁN NÉPSZÁMLÁLÁS adatai szerint hetvenezer unitárius él Romániában. Ez az adat néhány ezerrel alatta marad az egyházi statisztikai kimutatásoknak. Érdekes ellenben feljegyezni, hogy a bukaresti missziói gyülekezethez tartozó szórványterületen 827 lélek él, s ez a szám 1930 óta legalább — sajnos — kétszeresére emelkedett a székelyföldi kivándorlás következtében.

DR. MIKÓ IMRE IFJ és Kauntz Kornélia házasságot kötöttek s egyházi megáldásban dr. Varga Béla püspök úr részesítette őket.

BENCZÉDI GERGELY SZÜLETÉSÉNEK SZÁZÉVES ÉVFORDULÓJÁRA c. dr. Gál Kelemen tanulmánya a Keresztény Magvető füzetek sorozatában megjelent. Belőle megismerjük *Benczédi Gergely* sokoldalú munkásságát, aki mint tanár, egyházi pénztárnok és történetíró jelentős munkát végzett. Dolgozata mint egyházunk történetének egyik fejezete is jelentős.

DR. CSIKI GÁBOR: „Gondolatok a hit világából” c. sajtó alatt levő könyvének címlapját díszíti a címoldalunkon levő székely templom képe, *Benczédi Sándor* rajza. Ezt a könyvét is annak a gondolatnak a szolgálatába állította, mint „Hiszek egy Istenben” c. régebbi munkáját, melynek előszavában *Ferencz József püspökünk* ezeket írta: „Én azt szeretném és azt kívánom, hogy hiveseink mind öntudatos unitáriusok legyenek és erre ez a könyv mutatja az utat és módot... — Ne legyen egy család se, amelynek asztalán a Biblia, az imakönyv és az énekeskönyv mellett ott ne legyen e könyv is, melyet én már lelki élvezettel kétszer elolvastam és valóban nem tudom eléggé méltányolni az írónak ezt a tisztán vallásos légkörben mozgó gondolatokban gazdag, irányában egyszerű, magyaros munkásságát, annyival inkább, mert, tekintettel arra, hogy művében az unitárius hitvallást ismertető, nem kerülhette ki azt, mást hivatásokkal összehasonlítani, de oly szerenésesen oldotta meg, hogy más hitűek és vallásúak megsértve egyáltalában nem érezhetik magukat.”

Hogy mennyire igazat írt nagynevű püspökünk, mutatja az is, hogy most megjelenő könyvében van egy olyan rádió közvetített prédikáció, amelynek a kiadói költségét egy nagynevű evangélikus vezetőférfiúnak evangélikus neje akarta fedezni, van egy másik is, amelyik öntudatosította az egyik hívünket. „*Gondolatok a hit világából*” sem marad előbbi könyve mögött s éppen ezért karácsonyi unitárius ajándéknak mindenki szeresse meg, a meginduló Unitárius Iratmisszióból.

EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓINK és más érdeklődők részére minden hó első hétfőjén este 8 órai kezdettel egyetemi istentisztelet tartunk a Misszió Ház templomában. Az istentiszteletek vezetésére *Ferencz József* lelkész kapott megbízatást az Igazgató Tanácstól, mely az ő indítványaként határozta el ezeknek az istentiszteleteknek a beindítását. Az istentiszteletet követően a gyülekezeti teremben szeretetvendégséget rendezünk egyetemi és főiskolai hallgatóink részére. Az első istentiszteletet november hó 6-án este 8 órakor *Ferencz József* lelkész végzi.

„Egy örök Felség...”

Hitvallásunk alfája és omegája. Ebben az egyszerű tételben összpontosítjuk mindazt, amit értelmünk magáévá tehet, amit lelkünk megkíván és ami a mi emberi szívünket végtelenül boldogítja.

A szellembirodalomban Ő a mi Atyánk, aki törvényt szab, korlátokat állít fel, hogy annak engedelmeskedve, ezek között haladva, neveljen magának földi gyermekeiből kiváltképen való népet, jó cselekedetre igyekezőt.

Fent az ég ragyogó magasságán ismeretlen világok zúgnak el fölöttünk. Ő ott is otthon van. Az Ő szavának hódol ott is minden: a legnagyobb, mint a legkisebb... S ebben a hódolatban domborítja ki a saját egyéniségét, mint a nagy Egésznek szerves alkotó része. Így mutatkozik a függésben az önállóság s az önállóságra való törekvésben az örök harmónia. Istennek fonséges világa ez, ahol a mi véges tudásunk megtorpan a Véghetetlen, számokban ki sem fejezhető távlata előtt s a hit karjaiba kapaszkodik, hogy még egy pár lépést tehessen előre... s ott is csak azért, hogy mind a ketten alázatos gyermekek módjára leboruljanak az örök Alkotó előtt, boldogan rebegetve: „Egy örök Felség! Mi Téged imádunk... Rajtad kívül más Urat nem ismerünk... Törvényünk a Te szent akaratom... Hazánk a Te országod, amelyben lakozik béke, igazság és szeretet...”

S bár úgy lenne itt alant is, ebben a siralmas mélységben, ahol örökös küzdelemben, áldatlan visszavonásban, gyászban, keserű könnyhullatásban, fájdalmas csalódásokban pereg le nap-nap után a mi földi életünk! Pedig ezen a bolygón is Ő az Úr, aki előtt rejtve nem maradhat semmi.

Alant, a földnek titokzatos mélységeiben ismeretlen erők mérkőznek egyik a mással a hatalomért. A homályban nem lehet tudni, hogy melyiké lesz utóvégre is az elsőség... Az arany, mint értékmérő, büszke a maga származására s arra, hogy fényét önmagának köszöni. A vasérből minden lehet: békés munka-eszköz, vagy hadakozó szerszám; az emberi kultúra emeltyűje, vagy a pokol tornácának oszlopsírja, ahol ez van fölírva: „Hagyjatok föl a reménnyel!”

Ebben az összevisszaságban csak egy kivezető út mutatkozik. Hogy t. i. mind a látható, mind a láthatatlan világ s ezekkel kapcsolatban a múlt, jelen és jövő „Egy örök Felségnek” hódoljon, akiben feltaláljuk mindazt, amit értelmünk magáévá tehet, amit lelkünk megkíván és ami a mi emberi szívünket végtelenül boldogítja.

Ez az irgalmas mennyei Atya adta nekünk Jezust, hogy az ő példáját követve, templomot építsen ki-ki magának a saját kebelében. Ebben a templomban állandóan hangozzék, magasztalva és felmagasztosulva az örök áhítat könyörgő szózata:

„Miatyánk, kit fenn ragyogó magasság,
S itt alant mélység leborulva tisztel,
Egy örök Felség! Kegyes érzeményink
Téged imádnak.”

(Sz. S.)

Józan Miklós.

MULTUNK

Száz esztendő Aranyosrákosi Székely Sándor könyve: „Az Unitária vallás története Erdélyben.”

Az erdélyi Híradó 1839. évi egyik számában felhívás jelent meg, melyben Aranyosrákosi Székely Sándor, akkoriban Kolozsvárt „az unitáriusok főiskolájában a hittan és ahhoz tartozó tudományok s napkeleti nyelvek rendes köz-oktatója, s egyházi főjegyző” felhívja a közönség figyelmét

Egykorú metszet után. Firtosi József Dezső rajza.

mét s előfizetőket gyűjt az unitárius vallás történetét előadó munkája részére. A munka átment az akkori kor szokásos cenzuráján s valójában csak 1840. legelején látott napvilágot, ahogyan azt maga a szerző írja meg könyve végéhez csatolt értesítésében.

Aranyosrákosi Székely Sándor püspökünk

irodalomtörténeti értékét e néhány sorban érinteni nem akarjuk, kis eposza „A Székelyek Erdélyben” ismeretes mindazok előtt, akik a nagy Vörösmartyival foglalkoztak.

Közel egy évtizedig állott egyházunk élén, abban az időben, amikor a történelem eseményei 1848–49-es szabadságharcunkban életet formáltak, s így jelentősebb külső egyházi alkotás nem áll összekapcsolódva püspöki működésével. Munkássága azonban mégis korszakalkotó két másik síkon. Az egyik működési terület énekeskönyvünk újra való kiadása, melyet a régi énekeskönyvek nyomán 1837-ben állított össze, sok új, saját maga által írt énekkel megtoldva, mely egészen a mostani új énekeskönyvnek majdnem egy századdal később, 1924-ben történt megjelenéséig javított kiadásokban, de állandóan használatban volt. Énekeskönyve hat kiadást ért meg, s három emberöltő unitáriussága táplálkozott belőle. Érdeme nemcsak abban állt, hogy 1837-ben korszerűen megújította énekeskönyvünket, hanem maga is 63 éneket írt vagy íratott meg munkatársaival, s ezzel a szöveg és nem kisebb mértékben a dallam területein gazdagította és szélesbítette egyházi ének-és zenekultúránkat. Az új énekeskönyv is sokat megtartott ezek közül az énekek közül s Szent vagy Isten, szent vagy, Uram templomodba gyűltünk, E szent napon örvendezzünk, Dicsőséges Ur Isten, Szent színed előtt állunk, Oh egyetlen egy Istenség, általánosan kedvelt énekeink. Hogy mennyire közkedveltek voltak elsősorban falusi gyülekezeteinkben énekei, bizonyítja az, hogy az új énekeskönyv harmadik kiadása alkalmával a függelékben csatolt néhány ének közé fel kellett venni közkívánatra az ő kihagyott énekei közül is hármat.

Egyháztörténetíróink sorában ő az első, aki nyomtatott könyvében összefoglalt egyháztörténeti adatait az olvasóközönség elé tárja. Az unitárius egyháztörténetírás első kéziratosa hőskorában hárman vannak, akik az adatok szorgalmas gyűjtögetésével fáradhatatlan utánjárással örök érdemeket szereztek. Az első kezdeményező Kénosi Tózsér János ótordai iskolaigazgató, akinek munkáját a bágyoni lelkész, Uzoni Fosztó István vette át és ki 1770. táján latin nyelven megírt munkájában dolgozza fel elődje és társai által összegyűjtött adatokat. Halála után Kozma Mihály marosköri esperes folytatja a munkát, mely ma is egyháztörténetírásunk egyik legértékesebb s unitárius forrástörténeti szempontból egyetlen eredeti okmányunk.

Aranyosrákosi Székely Sándor 213 oldalra terjedő munkájában az első részben előértekezést ad, melyben Erdély területén lakott népek és a magyarok vallásáról ad tájékoztatást, s csak a reformáció elterjedésének ismertetése után tájékoztat az unitárius egyház megalakulásáról és fejlődéséről. Munkája során rendre veszi az egyes nevezetesebb személyeket, s az ő életükhöz kapcsolva írja meg az egyház, amely abban az időben majdnem egy a kolozsvári anyaeklezsiával, a lelkészek, kollégiumok igazgatói és tanítói felso-

rolásán keresztül egyházunk történetét egészen a XIX. század közepéig. Püspökeinkről korának szokása szerint, mint superintendensről ír, mely kifejezést csak a későbbi ötven esztendő szorított ki a közhasználatból az összes protestáns felekezetekben.

Az eltelt száz esztendő csak egy történelemkönyvet tudott létrehozni, mely adataiban nem sokkal haladja túl Aranyosrákosi Székely Sándor munkáját, csak feldolgozásában és beosztásában alkalmazkodik a modernebb történetírás kereteihez. Ezt az azóta már harmadik kiadásban is átdolgozott munkát Ferencz József unitárius püspök adta ki először 1879-ben, mely életében jelent meg átdolgozott második kiadásban, s halála után Vári Albert gondoskodásában újabb kiadásban.

Püspöksége ötvenesztendő jubileumán Ferencz József püspök pályázatot hirdetett 20.000 leu jutalomdíjjal, hogy a korszerű követelményeknek megfelelően egyházunk történetét megírassa.

A legfiatalabb generációra marad az a feladat, hogy ezt a munkát befejezze és elvégezze. Különösen azoktól várunk ezen a téren sokat, akik angliai tanulmányaik során Holt Raymont professzor útmutatása alatt tanulták megszeretni és megismerni a történelemírás módszereit.

Aranyosrákosi Székely Sándor méltán elvégezte azt a feladatot, melyet előszavában maga elé tűzött: „Ha végre nemzetem literatúráját ezen munkám által is, bár mi kevésben előmozdítottam, azt legbensőbb örömeim közé számlálandom.”

Ferencz József.

JÖVŐ ÚTJAIN

Egyházad munkára hív...

Lapunk augusztusi számában megjelent két cikkünkben is rámutattunk azokra a nagy feladatokra, amelyek: a budapesti templom renoválása, a Nemzetközi Vallásos Kongresszus megrendezése és Alkotmánytervezetek letárgyalása által egy éven belül Egyházunkra, illetve annak sorsát intéző egyházi hatóságokra hárul. Már akkor felhívtuk a figyelmet arra, hogy ebből az egyházi munkából részét mindenkinek ki kell vennie ott, ahová az egyháza állította. A kötelesség teljesítése elől senki ki nem térhet. Az akkor tervbe vett megbeszélések a közbejött világesemények miatt elmaradtak. Az idő azonban halad, a megálló feje felett az események keresztül dübörögnek. S reá kell eszmélnünk, hogy a megállás, a tétlenség a halál, a cselekvés, céltudatos munka, alkotás: az élet. Már pedig nekünk székely-magyar unitáriusoknak, az utóbbit kell választanunk, mert mi élni akarunk. Élni mélységű, hittel teljes, igazi, cselekvő unitárius keresztény, krisztusi életet.

Tehát a cél érdekében dolgozni akarunk és dolgozni is fogunk. Erre alkalmat adott Kor-

mányzó Úr Óföméltósága akkor, amikor legfelsőbb, kegyes elhatározásával megengedte, hogy az Egyházi Igazgató Tanács a Magyarországi Unitárius Egyház szervezeti és egyéb egyházi törvényeit megalkossa.

A törvénytervezetek elkészítése céljából a munkálatok már több mint 5 éve folyamatban vannak. A szövegező, valamint törvényelőkészítő bizottságok a törvénytervezeteket ismételtén is letárgyalták és azoknak példányait az E. I. Tanács tagjai a napokban kézhez is kapják előzetes tanulmányozás végett, hogy a plénumban való tárgyalás ezáltal is megkönnyíthessék.

Az Egyházi Igazgató Tanács a legfelsőbb helyről nyert engedély alapján, a törvénytervezeteket tárgyaló üléseit november hó 15-én kezdi meg és szükség szerinti megszakításokkal mindaddig folytatja, de legkésőbb 1940. évi augusztus hó 1-ig, amíg a tervezeteket letárgyalja. A protestáns egyházak, s így egyházunk szervezetete szerint is, a törvényalkotás a zsinat feladata. S ha ettől ma eltérünk, annak oka az a kivételes helyzet, amelybe a magyarországi unitárius egyház rész az országcsönkítés következtében jutott, s az, hogy e részeken a Magyarországi Unitárius Egyház legfőbb törvényes kormányzati szerve az Egyházi Igazgató Tanács, amely hivatott annak képviselőjében az egyházszerkezeti törvényeket megalkotni.

Nincs kétség aziránt, hogy csonkaalkotmányunkkal, szervezetlenül a nehéz idők viharainak ellenállani képesek nem vagyunk. Meg kell tehát alkotni törvényeinket és ki kell építenünk egyházi szervezeteinket a maguk teljességükben, hogy az ősi alapokon tovább építhessük egyházunkat, s a fejlődés lehetőségeit biztosítsuk.

De, hogy jó munkát végezhesünk, emberek kellenek a gátra. Unitárius multunkba visszatekintve, mindenhol azt látjuk, hogy az unitárius élet, minél nagyobb volt a veszély, annál több embert teremtett a gátra. Én hiszem, hogy az unitárius jövőt munkáló elhatározásokhoz is megjelennek az ősi unitárius erényekkel (áldozatkészség, önzetlenség, kötelességteljesítés) felvértezett egyháztagok, s az összehívandó Igazgató Tanácsi ülésre a tagok hiánytalanul összegyűlve tudásuk és munkájuk legjavát adva, a mi viszonyainknak legjobban megfelelő, s az unitárius székelymagyar jövőt szolgáló törvényeket megalkotva megteremtik azt az alapot, amelyre épített egyházunkat és templomainkat a világ minden ördögei sem lesznek képesek lerombolni.

És még egyet. Senki ne féljen attól, hogy mi lesz egyszer, ha majd beteljesedik az, amire mindnyáján vágyunk, s amiért minden nap imádkozunk...

Erre csak egy felelet lehet: igaz testvéri szeretettel újra egyek, egészen egyek leszünk. Isten minket úgy segítjen.

De addig is élnünk kell, fejlődésünket, haladásunkat biztosítani.

Isten nevével... munkára fel! **Kelemen Béla.**

Mit olvassunk?

Ebben a rovatban elsősorban is az unitárius tárgyú olvasnivalókról fogunk említést tenni. Idő-idején azonban olyan ugynevezett „világi” könyveket is ismertetni fogunk, amelyek tartalmuknál fogva epitőleg hatnak mindannyunk lelkivilágára.

Tehát: Unitárius olvasnivalók. Jó néhány olyan könyv jelent meg az utóbbi években, melyekről olvasóközönségünk nem tud. Most tegezőszerűen tehát tartsunk seregszemlét azokról az újabb megjelent unitárius könyvekről, melyek nézetünk szerint az olvasóközönséget elsősorban érdeklik. Elsősorban is Clarke F. Jakab: *Mindennap vallása* című könyvet kell megemlíteni (magyarra fordította Kiss Sándor) a nagyközönség számára elvezetesebb és érthetőbb stílusú vallásos elmélkedéseket nem tudnánk ajánlani. Ha egyszer a kezünkbe vettük, mindennapos olvasmányunkká tesz, imakönyvünk mellett elmélkedésünk nélkülözhetetlen segítőtársa. Ara: 2.20. — Dr. Simons Minot: *Egy modern Isten-hit* című könyvéről (fordította: Simon Dániel) tudnunk kell, hogy az amerikai unitáriusok utóbbi éveinek legnagyobb könyvsikere. Ez már nem általános vallásos fejtegetésekkel és elmélkedésekkel foglalkozik, hanem az Isten-eszme kifejtését adja a ma érvényben levő természettudományos és bölcsészeti elvek segítségével. A magyar fordítás kissé nehézkes, éppen, mert nagyon pontos akart lenni a fordító. Ha azonban az olvasó belemélyed a fordító irántába, hamar megszokja azt, akkor egyszerre érthetővé és élvezhetővé válik a fejtegetés. Hiszen ez a könyv, bár tudományos készültséget iradott, mégis a nagyközönségnek van szánva s ez magyarázza amerikai nagy sikerét is. Ara: 2.— P. — Wilbur M. Earl: „A mi unitárius örökségünk” c. művének magyar fordítása a következő, amit ismertetnünk kell. Ez a több, mint 500 oldalas könyv az unitarizmus történetét tárgyalja a különböző országokban. A magyar fordításban 150 képet is találunk nagy unitáriusokról, templomokról és más unitárius vonatkozású épületekről, festményekről stb. Emellett a fordító mintegy 100 oldalt írt még Wilbur eredeti könyvéhez kiegészítés képen azokról a mozgalmakról, amelyekről a szerző könyvének írásakor (1925) még nem emlékezhetett meg. Ezeket összefoglalva nyugodtan elmondhatjuk, hogy ez ma a legteljesebb unitárius történelem a világon. Sokat hallunk külföldi testvéreinkről s bizonyára olvasóinkat érdekelné, ha részletebben olvashatna ezek történetéről. Azt hisszük, ez a könyv igazán nélkülözhetetlen minden unitárius számára. Ara: 6.— P. fűzve, minden indokolt esetben az Iratmisszió részletfizetésre is szállítja. — Dr. Fosdick Emerson Harry: *Utazás Palesztinában* című könyvéről sem szabad megfeledkeznünk. Lőfi Ödön kitűnő fordításában élénk tárul ennek a könyvnek minden szépsége s érthetővé teszi, miért vált ez a könyv nemcsak Amerikában, hanem általában az egész világon oly népszerűvé. Dr. Fosdick 1927-ben járt másodszer Palesztinában s ebben a könyvben nemcsak uti élményeit írja meg, hanem egyúttal rámutat azokra a helyi vonatkozásokra is, melyek nélkül csaknem lehetetlen Jézus tanításait megérteni. Nem győzzük azonban eléggé hangsúlyozni, hogy ez a könyv nem valami száraz útleírás, vagy bibliai segédkönyv, hanem igazán élvezetes olvasmány. Ara: 3.— P. Akiket a vallás lélektani tanulmányozása érdekel, azok haszonnal olvashatják Szent-Iványi Sándor „Jézus gyógyításai” és „Dávid Ferenc és

a tömeg" című könyveit. Mindkét könyv ára: 2.— P.

Az unitárius könyvek ismertetését jövő számban folytatjuk. Most még csak annyit szeretnénk megjegyezni, hogy a fenti könyveket a budapesti Unitárius Iratmissziónál lehet beszerezni. (Koháry-u. 4. jobbra I. em.) nyitva van vasárnap d. e. 10—12-ig, szerdán d. u. 4—6-ig és pénteken d. e. 10—1-ig.)

Ugyane helyiségben s ugyanezekben az órákban az egyházközségi könyvtár is híveink rendelkezésére áll. A fenti könyveket legalább 1—1 példányban e könyvtár részére is megszerezzük.

Sz. I. S.

IFJÚSÁG

Unitárius ifjúsági világtalálkozó

Arcegnóban, a svájci protestáns ifjúság kétezer lelket számláló Zwingli egyesületének nyaraló-telepén találkozott az amerikai, angol, holland, svájci, erdélyi és magyar unitárius és szabadelvű keresztény ifjúság több mint száz kiküldöttje aug. 7—12. napjain.

Az öt nap alatt 3 előadást hallottunk, amelyeken az egész tábor résztvett. W. Breml svájci lelkész a biztonság kereséséről tartott igen értékes előadást. Azt fejtegette, hogyan találja meg az ember biztonságát vallási téren és a való életben. Rámutatott az ebben a kérdésben uralkodó főbb nézetekre és azoknak gyakorlati példáira. Előadása végén leszögezte, hogy a keresztény ember egyetlen biztos menedéke az evangélium. J. M. de Jong holland lelkész az apostoli hitvallás első tételét fejtegette, W. H. Sharp amerikai lelkész pedig a keresztényi szeretet gyakorlati megvalósításáról beszélt, különös tekintettel a szociális kérdésekre.

A tábor igazi élményét a tanulmányi csoportok munkája jelentette. Minden délután összeültek a kb. 18—20 tagból álló kis társaságok, hogy a számukra kijelölt kérdést alaposan megvitassák. Az egyes csoportokban megvitatásra került a keresztény irodalom jelentősége, a keresztény ember és az állam viszonya, a szociális változások, az ifjúsági munkanélküliség kérdése.

A legérdekesebb — talán időszerűségénél fogva — a keresztény embernek az államhoz való viszonyát tárgyaló csoport vitája volt. Itt domborodott ki leginkább minden nemzet egyéni felfogása s így a résztvevők számára ez volt a legtanulságosabb.

Még egy pár szót a magyar kiküldöttek szerepléséről: A konferencia reggeli, illetőleg esti áhítatát két ízben az erdélyi, illetőleg magyarországi kiküldött tartotta. Valamennyien résztvettünk a tanulmányi csoportok munkájában, ahol több felszólalás hangzott el részünkről. A konferencia nyújtotta alkalmat arra is felhasználtuk, hogy megismertessük magyar történelmünket és népi kincseinket: viseletünket, dalainkat és táncainkat.

vitéz Nyiredy Szabolcs.

Az amsterdami konferencia.

I.

A keresztény ifjak világszövetsége 1939 július 24-től augusztus 2-ig tartotta konferenciáját Amsterdamban. Egyetemességénél és szelleménél fogva a konferencia elsők nevezhető minden ilyenemű mozgalom történetében. — nem zárva ki a Népszövetséget sem —, mert egyetlen nemzetközi megmozdulásban sem képviseltette magát ennyi ország ilyen nagy számmal. Két dolog jellemzi ezt az összejövetelt, ami kiemeli minden ilyenemű megmozdulás közül és adja meg igazi értékét: a konferencia jelszava: „Christus Victor” volt, tehát vallásos jellegű és a másik, hogy nem hozott semmiféle határozatot.

Hollandia királynője a következő üzenetet intézte a konferenciához:

„Minden tárgyalásukban jókívánságaim kísérik önöket. Adassék meg önöknek, az egész világ ifjúságának, hogy a közös eszmék és a közös munka által törekedjenek azoknak a problémának megoldására, amelyek ezekben a nehéz időkben nemcsak az ifjúság lelkét, hanem az egész világot foglalkoztatják.”

Tények és számok.

A konferencia egyetemes jellegét bizonyítják a következő adatok: 65 ország ifjúsága 1338 hivatalos kiküldöttel képviseltette magát; hozzáadva ehhez 437 hivatalos látogatót, a konferencia taglétszáma mintegy 1775 volt. Sem Európában, sem Európán kívül nem volt még a keresztény ifjúságnak ilyen népes összejövetele. Amsterdamban mintegy 220 vallásos szervezet és nemzeti egyház képviseltette magát. A résztvevők kétötöde Európa 20 országából került ki. Anglia és Észak-Amerika együtt mintegy 600, Ázsia 115, Ausztrália 45, Afrika 25 és Dél-Amerika 25 hivatalos képviselőt küldött. Angliából 16, az USA-ból 50 vallásos szervezet és 19 felekezet képviseltette magát. Magyarországról 25, Romániából 16 kiküldött volt jelen.

Amsterdam a világ ifjúságának tükré.

Az amsterdami ifj. világkonferencia semilyen tekintetben nem nevezhető tömeggyűlésnek. A kiküldötteket az illető országok szervezetei személyi képességeik szerint választották, akik nemcsak egyetemekről, hanem az élet minden területéről jöttek. A tagok felét a különböző felekezetek, a másik felét vallásos jellegű vagy világi szervezetek küldték. A résztvevők 58 százaléka 26 évesnél fiatalabb és háromötöde férfi. Koruk, foglalkozásuk és gondolkozásuk nagy változatosságot mutat, azonban abban, hogy nagyrésztük ifjúsági munkával foglalkozik, hogy vallásos és testvéri érzés vezette ide, — mindnyájan egyek.

A konferencia programja.

A konferencia gerincét 10 főülés képezte, amikor az egyes kérdésekben elismert szaktekintélyek és az ifjúsági munka iránt érdeklődő előadók szóltak az ifjúsághoz. Minden reggel az előadásokat megelőzően istentisztelet volt Amsterdamban város Koncert-Halljában; itt voltak a főülések is. Az istentiszteletek változatosak voltak, mint az összesereglett ifjúság, s földrajzilag és teológiailag egymástól a legtávolabb eső egyházak szertartásán vettünk részt. Az előadások után közvetlenül a biblia-csoportok, délután pedig a vitacsoportok gyűltek össze, hogy a programban előírt kérdéseket megtárgyalják.

Benedek Gyula.

HÍREK

AZ ŐSZI HALAADÁS alkalmával az úrvacsorai kenyeret és bort Józán Miklós püspöki vikárius és neje adományozták.

DR. IVAN LÁSZLÓ SIREMLEKÉNEK LELEPLEZÉSÉT október 31-én, délután 1 órakor tartjuk a Farkasréti-temetőben. Felkérjük mindazokat, akiket tanított, nevelt, az Ige szavaival megvigasztalt, felemelt, hogy rójják le kegyeletük áldozatát ez alkalommal is. Egyesületeink is képviseltetik magukat. Az okt. 31-i istentisztelet-ről együtt mehetünk Koháry-u. templomunkból jó barátunk hamvadó poraihoz, aki oly sokat imádkozott miértünk. Legyünk ott minél többen!

DR. BORBÉLY GYULA törvényszéki tanácselnököt, a debreceni kir. ítélőtábla bírájává nevezték ki. Szeretettel üdvözöljük.

A HELTAI GÁSPÁR BIBLIA KÖR november első csütörtökén, 2-án este 7 órakor ismét megkezdí előadássorozatát a Koháry-utcai lelkészi irodában (V., Koháry-u. 4. jobbra, II. em.) Az előadásokat ebben az évben is Szent-Iványi Sándor lelkész fogja tartani. Ebben az évben az előadások az unitárius hit kérdéseinek bibliai alapjairól fognak szólni. A bibliamagyarázattal párhuzamosan lélektani előadásokat fogunk tartani minden második csütörtökön. Kérjük az érdeklődőket, jelenjenek meg az előadásokon minél nagyobb számmal. Beléptidíj nincs.

A DÁVID FERENC EGYLET október 13-án tartott ülésében dr. Zoványi Jenő ny. debreceni egyetemi professzor tartott előadást „Uj egyháztörténetírás” címen. Az értékes előadás ismertetésére visszatérünk.

SZÜLŐI ÉRTEKEZLETEK. Október hó folyamán minden vallásoktató lelkész a saját csoportjaihoz tartozó unitárius növendékek szüleivel megbeszéléseket tart. A megbeszéléseknek az a célja, hogy a szülőkkel gyermekeik vallásos neveléséről a vallásoktatók személyes beszélgetéseket tartsanak. Ezúton is felkérjük a szülőket, jelenjenek meg ezeken a megbeszéléseken pontosan, hiszen legdrágább kincsünk, gyermekeink lelki életének kiépítését és fejlesztését munkálhatják ezzel.

SZOLNOKON Botár Imre tanár végezte hosszú éveken keresztül gyermekeink tanításának fáradtságos munkáját őszinte áldozatkészséggel. Most, hogy Budapestre költözik, oktató nélkül maradt egyelőre a szórvány, a gyermekek tanítását tőle Ferencz József lelkész veszi át.

KECSKEMÉTEN október 3-án úrvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletet tartott dr. Csiki Gábor lelkész.

GYULÁN október 1-én Ferencz József tartott úrvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletet. A gyulai unitárius növendékek tanítását József Dezső tanár szórványgondnok végzi sok odaadó gondoskodással.

AZ UNITÁRIUS IRATMISSZIÓT és abban az Unitárius Értesítő terjesztését is pár hét múlva megkezdí tiszteletes Köröspataki Kiss Károly, aki hét évet töltött a Biblia házról-házra való terjesztésében. Fogadják most is szeretettel mert egyháznak még ki nem fejlesztett nélkülözhetetlen munkáját fogja a tőle megszokott energiával végzni Isten dicsőségére.

HALOTTAINK: bözödi Adám Tibor repülőhadnagy szolgálatteljesítés közben tragikus körülmények között elhunyt. — Nádler Ferenc bankigazgató, 51 éves korában elhunyt. — Dr. Klein Artur István, vegyész mérnök, 63 éves korában Svájcban elhunyt. — Kiskoru Szén Zoltán, 3 napos korában hunyt el. Emlékezetüket kegyelettel őrizzük és a bánatos szívű hátramaradottaknak vigasztalódást kívánunk.

HIVATALOS RÉSZ

MEGHIVÓ.

A debreceni unitárius leányegyházközség f. é. november hó 5-én, vasárnap délelőtt, az istentisztelet után tartja a tanásteremben évi rendes őszi közgyűlést, amelyre a leányegyházközségünk minden adófizető tagját, férfiakat és nőket, szeretettel meghívjuk.

Debrecen, 1939. október 1-én.

Dr. Egyed János s. k. Józán Miklós s. k.
gondnok. püspök vikárius, lelkész-elnök.

Tárgyszorozat:

1. Megnyitó, 2. Jegyzőkönyvhitelesítők kijelölése, 3. Kezeli-tanácsos választása 4. A jövő évi költségelőirányzat megállapítása, jóváhagyása. 5. Indítványok. (Írásban előre.)

NB. Közgyűlésen csak azok szavazhatnak, akik hátralekös egyházi adójukat időközben rendezik.

Lelkészi nyugdíjalapra f. évi szeptember hó folyamán beküldött kegyes adományokat az egyház nevében hálás köszönettel nyugtázom a következőkben: Klein Géza (koszorú megváltás) és özv. dr. Héderváry Hugóné 100—100 P. Koháry-utcai perselypénz (IX. 24.) 23 P 68 f. Horváth Imréné 20 P. Misszióházi perselypénz (IX. 24.) 15 P 57 f. Báró dr. Daniel Gábor. Nyiredy Erzsébet, dr. Ormos Ede és gróf Berchtold Arthur 10—10 P. Dr. Hosszú Zoltán 6 P. Pécsi Iván és dr. Szabadkay József 5—5 P. Irsai Ervin 3 P. Ujváry László 2 P 50 f. Csipkés Ernő, Német Géza, Nagy Ferencné, dr. Surányi Ede és Mezei István (Szolnok) 2—2 P. Borbély Márton, Rudnyánszky Ibolva, Kádár Ferenc, Konez Jánosné és B. Páll Mária 1—1 P. Összesen: 335 P 75 fillér. Ez az összeg az Országos Központi Hitelszövetkezetben folyószámlán van elhelyezve.

Hitrokoni szíves üdvözlettel:

Budapest, 1939. október 5-én.

Józán Miklós püspöki vikárius.

Nőszövetségi közlemények. I.

Aug. 1-től 31-ig alapító- és pártoló tagsági díj címén a következő adományok folytak be:

20—20 P özv. Mauthner Dezsőné, Ferenczi Istvánné, Krieger Tamásné, 10—10 P Barabás Istvánné, Koltai Benőné, dr. Havas Béláné, Gyarmany Mózsné, 15 P dr. Zsakó Andorné. 5—5 P B. Iván Margit. Rónai Gézáné 2.50—2.50 P dr. Kende Pálné, Pongrácz Vilma, Pethő Istvánné, összesen 132.50 P. Leszámítva 21 P rendes tagsági díjat a múlt hóban kimutatott: 346 — P-ből aug. 31-én az alap állása: 457.50 P.

A nyaralattási akeióra folytatólagosan befolyt adományok: Deák Farkasné 5 kg cukor, Benedekfi Elekné, dr. Rákóczi Béláné, dr. Kiss Jenőné, dr. Zsakó Istvánné 1—1 üveg lekvárt.

Letenyei Juliska (nem unitárius háztartási alkalmazott) 3.— P-t adott — melyből cukorkát vásároltunk a gyermekek részére s azt visszaérkezésük alkalmával osztottuk szét közöttük.

Hálás köszönet a kedves adományokért

Alapító és pártoló tagsági díjat fizettek 1939. szeptember hóban közvetlen a Nőszövetség pénztárába: 100 P-t Tordai Lászlóné, 20 P-t dr. Halmi Jánosné; 10-10 P-t: Barabás Istvánné, Koltai Benőné, Havas Béláné, Sigmund Sándorné, özv. Héderváry Hugóné, Loránd Istvánné; 5 P-t B. Iván Margit, Gvidó Béláné; 2.50 P-t: Pongrácz Vilma. Összesen: 192.50 P, az eddig befizetett díjak végösszege 1939. szept. 30-án: 650 pengő.

A szokásos őszi kérelemmel fordulunk kedves Testvéreinkhez — szegényeink: iskolás gyermekek és felnőttek részére használt ruhaneműekért.

A Nőszövetség az elmúlt években többeket segélyezett átmenetileg vagy rendszeresen, hosszabb vagy rövidebb ideig tartóan adott kölcsönt melyet csak igen kevés esetben és kis hányadban fizettek vissza olyanok is, akiknek ezek a segélyek, vagy kölcsönök tették lehetővé tanulmányaik befejezését s így kenyérhez jutásukat.

Istentiszteleti sorrend 1939. nov. hóban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	5, 26, 12	d.e. 9	Szent-Iványi S. Pethő István
" " " " " "	R 19	" "	Ferencz József
" " " " " "	5, 19, 26	d.e. 11	Barabás István
" " " " " "	19	" "	Szent-Iványi S.
IX, Högyes Endre-u. 3. (Misszióház) (Rakos-utca)	12, 19, 5, 26	d.e. 10.	dr. Csiki Gábor
" " " " " "	6	este 8	Ferencz József
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. imaház	5, 19	d.u. 4	Ferencz József dr. Csiki Gábor
C) Pestkörnyéken:			
Csepel, Templom-u. iskola . .	12	d.e.9.	Kereki Gábor
Kispest, Hungária-úti iskola . .	19	" "	Pethő István
Pestszenterzsébet, Erzsébet-u. iskola . .	26	" "	Pethő István
Pestszentlőrinc Unitárius templom . .	5, 19, 26, 12	d.e. 11	Pethő István Kereki Gábor
Rákospalota, Máv. telepi iskola . .	5	d.u. 4.	Kereki Gábor
Sashalom, Kossuth-téri iskola . .	12	" "	dr. Csiki Gábor
Ujpest, Deák Ferenc-u. polg. isk.	26	" "	Kereki Gábor
D) Vidéken:			
Debrecen, Hatvan-u. 24. Unitárius templom . .	5	d.e.10.	Józan Miklós
Dunapataj, Unitárius templom . .	12, 29	d.e. 10. du. 3.	Ferencz József dr. Csiki Gábor
Győr ref. templom . .	12	d.e. 11.	Józan Miklós
Nyiregyháza, evang. isk. tanácsterme . . .	26	d.e. 10	Józan Miklós
Pécs, evang. templom .	5	d.e. 11	dr. Csiki Gábor

UNITÁRIUS IRATMISSZIO

V., KOHÁRY-U. 4. I. E. 8.

nyitva szerdán délután 4-6, pénteken délelőtt 11-1 és vasárnap délelőtt 10-11 órák között.

Ima és énekeskönyvek, tankönyvek.

ÜVEG és porcellán szaküzlet

Bp. IV., Párisi-u. 2. (Váci-u. sarok)

-- KIS ÜZLET — KIS REZSI — OLCSÓ ÁRAK —

T.: 384-289. **MÁTÉ ZOLTÁN**
üzlettulajdonos

ÜRMÖSSY ÉS EÖRDÖGH

Férfi és női szövetek, selymek, siffon és vászonárúk. Esőkabátok. Szőnyegárúk.

IV., Petőfi Sándor-u. 3. az udvarban

Berde Lajos cipész-mester

II., Bathyány-utca 48.

Női és férfikalapok — alakítások.

özv. Péter Jánosné

VIII., Baross-utca 82.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: Ferencz József
Társszerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: